

Energeetika- ja keskkonnaministri määruse „Reservvõimsuse mehhanismi rakendamiseks korraldatava vähempakkumise kord“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Määrus kehtestatakse elektrituruseaduse (edaspidi ELTS) § 42³ lõike 5 alusel. Määrus reguleerib ELTS-i § 42² lõikes 1 nimetatud reservvõimsuse mehhanismi rakendamiseks vähempakkumise korraldamist. Reservvõimsuse mehhanism on üks osa meetmepaketist, millega kindlustatakse piisavas mahus juhitava võimsuse olemasolu Eesti elektrisüsteemis. Eesti elektrisüsteem on välisühendustega hästi ühendatud, kuid on vaja kindlus ka selleks, et vajadusel ainult enda võimekustega hakkama saada.

Strateegilise reservi võimsusmehhanismi rakendamiseks sai Eesti 28.10.2025 Euroopa Komisjonilt riigiabi loa¹ ning meetet rakendatakse vaid juhul kui muud olemasolevad meetmed piisavas mahus juhitavate võimsuste olemasolu ei taga. Näiteks ei rakendata 2026. aastast käivituvat saartalitluse meetet samaaegselt strateegilise reserviga. Käesoleva eelnõuga seatakse paika raamistik, et vajadusel strateegilise reservi meetet rakendada. Strateegiline reserv võetakse kasutusele ainult juhul, kui see on sotsiaalmajanduslikult soodsam võrreldes saartalitlusvõime tagamise teenusega. Otsuse tegemisel analüüsivad Elering AS ja Kliimaministeerium, kaasates Konkurentsiametit, milline on juhitavate võimsuste olukord turul ning millised oleksid strateegilise reservi sotsiaalmajanduslikud mõjud aastal, mil oleks vajadus seda rakendada. Kõige varasemalt saab strateegilise reservi meetme kasutusele võtta 2027. aasta algusest.

Määrusega loodav raamistik strateegilise reservi vähempakkumiseks on suunatud elektrienergia tootmisvõimsuse tagamisele, sealhulgas nii olemasolevate kui ka uute tootmisseadmete, salvestusüksuste ja nõudluse juhtimise teenuste (tarbimiskaja) kaudu. Määrus reguleerib vähempakkumise korraldamist, pakkumuste esitamist ja menetlemist, teabevahetust ning võitjate väljakuulutamist, järgides Euroopa Liidu riigiabi reegleid ja elektrituruseadust. Vähempakkumisele ei kohaldata riigihangete seadust, kuid vähempakkumisega tagatakse elektrienergia varustuskindlus konkurentsipõhise pakkumismenetluse kaudu. Eesmärk on kindlustada piisav võimsus elektrienergia tootmiseks ja tarbimise tasakaalustamiseks, arvestades Eesti elektrisüsteemi eripärasid, sealhulgas suurenenud taastuvenergia osakaalu ja välisühenduste usaldusväärsuse vähenemist.

Käesoleva eelnõu tulemusel suureneb halduskoormus süsteemihalduril Elering AS, kes peab vähempakkumise läbi viima ning hindama laekunud pakkumusi. Vähesel määral suureneb ka Konkurentsiameti halduskoormus, kuna nad teostavad järelevalvet elektriturule.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Kliimaministeeriumi energeetikaosakonna varustuskindluse nõunik Kristjan Kaldmaa (kristjan.kaldmaa@kliimaministeerium.ee; 58851135) ning selle juriidilise ekspertiisi on teinud Kliimaministeeriumi õigusosakonna nõunik Kristel Soodla (kristel.soodla@kliimaministeerium.ee; 56872650). Eelnõu ja

¹ State Aid SA.112459 (2025/N) – Estonia Electricity Strategic Reserve

seletuskirja on keeleteoimetanud Justiits- ja Digiministeeriumi õigusloome korralduse talituse toimetaja Merike Koppel (merike.koppel@justdigi.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu on seotud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi energiajulgeoleku valdkonnaga, mille puhul on seatud eesmärgiks tagada juhitavate võimsuste piisav olemasolu, luues Elering ASile vajalikud hoovad reservvõimsuse hankimiseks.

Eelnõu on seotud riigiabiloaga SA.112459 (2025/N)². Riigiabi loa lõige 12 kirjeldab, et elektrituruseaduse §42³ (5) alusel kehtestatakse õiguslik alus eraldi määrusega, mis sätestab nõuded vähempakkumise läbiviimiseks.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määrus koosneb neljast peatükist: „Üldsätted“, „Pakkumise esitamine ja tagasivõtmine“, „Pakkumiste menetlemine“ ja „Vähempakkumise võitmine ja nurjumine“.

Vähempakkumise ajagraafik on järgmine:

1) vähempakkumise teate avaldamise ja pakkumise esitamise alguse vahele peab jääma vähemalt kolm kuud (eelnõu § 3 lg 1, ELTS § 42³ lg 6 ja Euroopa Komisjoni otsus (SA.112459(2025/N) - *Electricity Strategic Reserve*), edaspidi *riigiabi otsus*);

2) pakkumiste esitamiseks peab jääma üks kuu;

3) põhivõrguettevõtja avaldab tulemused kolme kuu jooksul pakkumise esitamise tähtpäevast arvates (eelnõu § 15 lg 3 ja ELTS § 42⁴ lg 2).

Paragrahv 1 sätestab määruse reguleerimisala, milleks on ELTS-i § 42² lõikes 1 nimetatud reservvõimsuse mehhanismi rakendamiseks korraldatava vähempakkumise kord.

Paragrahv 2 loetleb põhiterminid (nt „pakuja“, „pakkumus“, „süsteemihaldur“), et tagada määruse üheselt mõistetavus ja vältida võimalikke eri tõlgendusi.

Paragrahv 3 reguleerib vähempakkumise väljakuulutamist. Lõige 1 kohustab süsteemihaldurit avaldama vähempakkumise teate vähemalt kolm kuud enne pakkumise esitamise algust. ELTS § 38 lõike 2 alusel on süsteemihalduriks põhivõrguettevõtja ja põhivõrguettevõtjaks on Elering AS. Etteteatamise periood on vajalik, et tagada potentsiaalsetele pakkujatele piisav aeg pakkumise ettevalmistamiseks. Lõige 2 loetleb teates avaldatavad andmed (kontaktandmed, maht, tagatis jm), tagades läbipaistvuse ja võrdsed osalemistingimused.

Paragrahv 4 sätestab vähempakkumise teate muutmise tingimused ja korra. Lõige 1 viitab ELTS-i § 42³ lõigetele 2 ja 3, sidudes muutmisõiguse seaduses viidatud tingimustega. Lõige 2 kohustab muudatustest teavitama samal viisil kui esialgsest teatest ning juba pakkumise esitanud isikuid teavitama e-kirja teel. See tagab, et kõik asjaosalised saavad muudatustest õigel ajal teada. Lõige 3 kohustab süsteemihaldurit teate muutmise korral pikendama pakkumiste esitamise tähtaega vähemalt selle aja võrra, mis jäi teate avaldamise ja muutmise vahele. See tagab, et pakkujatele jääb piisavalt aega muudatustega tutvumiseks ja oma pakkumise kohandamiseks. Näiteks kui teade avaldati 1. septembril ja seda muudeti 1. oktoobril, peab pakkumise esitamise tähtaega pikendama vähemalt ühe kuu võrra.

Paragrahv 5 reguleerib süsteemihalduri ja pakkujate vahelist suhtlust, sätestades, et teabevahetus toimub peamiselt elektrooniliselt (e-posti või veebilehe kaudu), mis tagab kiire ja dokumenteeritud suhtluse.

² State Aid SA.112459 (2025/N) – Estonia Electricity Strategic Reserve

Paragrahv 6 sätestab detailselt pakkumisele esitatavad sisu- ja vorminõuded.

Lõige 1 sätestab, et pakkumine peab olema digitaalselt allkirjastatud esindusõigusliku isiku poolt, mis tagab pakkumise autentsuse ja juriidilise siduvuse. Lõige 2 loetleb teabe ja dokumendid, mis peavad pakkumises sisalduma. Punktid 1–3 sisaldavad pakkuja üldandmeid ja kinnitusi tingimustega nõustumise kohta, nagu näiteks raskustes oleva ettevõtja staatuse puudumine. Punktid 4–9 nõuavad pakutava reservvõimsuse tehnilist ja sisulist kirjeldust, sealhulgas vastavust keskkonnanõuetele (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2019/943, milles käsitletakse elektrienergia siseturgu (ELT L 158, 14.06.2019, lk 54–124), kohased heite piirnormid) ja tarbimise juhtimise puhul tarbimise arvutamise matemaatilist mudelit, mis on olulised pakkumiste võrreldavuse ja hindamise jaoks. Punktid 10–13 käsitlevad pakkumise hinda, mis peab olema jaotatud komponentideks (valmiduse hind, käivitamise hind, muutuvkulu). See on vajalik pakkumiste kogukulu arvutamiseks vastavalt määruse §-le 14. Punkt 14 kehtestab märkimisväärse turujõuga pakkujatele (kelle pakutud võimsus ületab 150 MW) kohustuse esitada koos pakkumisega ka strateegilisse reservi panustava üksuse rahastamispuudujäägi ehk toetusvajaduse arvutuse. See nõue on otseselt seotud määruse §-s 12 käsitletud auditeerimiskohustusega. Esitatud arvutus on alusdokumendiks sõltumatule audiitorile, kes kontrollib Konkurentsiameti tellimusel, kas pakkuja küsitav toetus on põhjendatud ega ületa tegelikku vajadust. Kohustus esitada see arvutus juba pakkumise osana tagab, et süsteemihalduril ja Konkurentsiametil on auditi tegemiseks vajalik informatsioon kohe menetluse alguses olemas. Sellega tagatakse kiire ja efektiivne menetlus ning vastavus Euroopa Liidu riigiabi reeglitele, vältides turuosaliste ülekompanseerimist. Punktid 15 ja 16 reguleerivad ühispakkumiste esitamist, nõudes esindaja määramist ja solidaarvastutuse kinnitamist. Punktid 17–21 sisaldavad muid olulisi kinnitusi ja dokumente, näiteks tagatise tasumise tõendit ja kolmandate isikute nõusolekut, mis on vajalik pakkumise nõuetekohasuse hindamiseks.

Lõiked 3, 4 ja 5 täpsustavad, et pakkuja võib esitada pakkumisi mitme reservvõimsusega. Sätted tagavad pakkujatele paindlikkuse, kuid keelavad sama reservvõimsuse kasutamise mitmes eri pakkumises sama vähempakkumise raames, et vältida turumanipulatsioone.

Paragrahv 7 reguleerib tagatise esitamist ja tagastamist. Tagatise nõudmise eesmärk on tagada ainult kindlate pakkujate osalemine ning vältida olukorda, kus edukaks tunnistatud pakkuja loobub hiljem oma kohustustest. Lõige 2 sätestab, et tagatis tagastatakse mitteedukatele pakkujatele pärast tulemuste selgumist ja edukatele pakkujatele pärast lepingu kehtivuse algust.

Paragrahvis 8 sätestatakse pakkumise esitamise kord. Lõige 1 rõhutab, et kõik pakkumisega seotud dokumendid peavad jõudma süsteemihaldurini vähempakkumise teates märgitud tähtpäevaks. Lõige 2 keelab tingimuslike pakkumiste esitamise, mis tähendab, et pakkuja peab nõustuma kõigi vähempakkumise tingimustega. See nõue on vajalik, et tagada kõikide pakkumiste võrreldavus ja vältida hilisemaid vaidlusi lepingu tingimuste üle.

Paragrahv 9 sätestab pakkumiste konfidentsiaalsuse põhimõtte, mis on oluline ärisaladuse kaitseks. Erandiks on § 11 lõikes 2 nimetatud andmed (nt pakkuja nimi, pakutud võimsus, kogukulu), mis avalikustatakse pakkumiste avamise protokollis. Paragrahvis 12 nimetatud auditiks vajalikke andmeid võib edastada kolmandatele isikutele paragrahvis nimetatud tingimustel ja eesmärgil. Õiguslik alus tuleneb koosmõjus ELTS § 42³ lõikest 2 ja riigiabi otsuse punktist 64.

Paragrahv 10 annab pakkujale õiguse kooskõlas üldiste õiguspõhimõtetega oma pakkumine enne esitamise tähtpäeva tagasi võtta. Tagasivõtmise teade peab olema esitatud samas vormis kui pakkumine ise (st digitaalselt allkirjastatud), et tagada teate autentsus.

Paragrahv 11 kirjeldab pakkumiste avamise protseduuri. Lõige 1 määrab avamise aja – tähtpäevale järgneval tööpäeval. Lõige 2 sätestab, et avamise kohta koostatakse protokoll, kuhu kantakse pakkumiste võrdlemiseks ja reastamiseks kõige olulisemad andmed: pakkuja nimi,

pakutud võimsus (nii nominaal- kui ka tehnoloogia kasuteguriga korrigeeritud nn vähendatud võimsus) ja pakkumise kogukulu. Lõige 3 sätestab, et protokoll avaldatakse viie tööpäeva jooksul alatest koostamisest süsteemihalduri veebilehel.

Pakkujad osalevad vähempakkumismenetlustes samadel tingimustel, kuid neile kohaldatakse tehnoloogia kasutegurit (*de-rating factors*), et kajastada eri ressursside väärtust süsteemi võimekuse probleemi korral. Praktikast tähendab see, et erinevate tehnoloogiate võimsuse pakkuja pakutud elektriline võimsus (MW) võetakse arvesse, korrutades selle läbi iga tehnoloogia kasuteguriga. Näiteks on pikema pideva pakkumisvõimega ressursid varustuskindluse hindamisel tuvastatud potentsiaalsete süsteemi võimekuse probleemide puhul kasulikumad kui lühema pakkumisvõimega ressursid.

Esimeses vähempakkumismenetluses kasutatavad tehnoloogia kasutegurid määratakse kindlaks 2024. aasta ERAA (*European resource adequacy assessment* – iga-aastane üleeuroopaline ressursside piisavuse hinnang, mille teeb ENTSO-E) raames tuvastatud süsteemi võimekuse probleemide alusel. Tehnoloogia kasutegurid ajakohastatakse enne iga vähempakkumismenetlust vastavalt viimastele ERAA või teatud tingimustel NRAA (*National resource adequacy assessment*) simulatsiooni tulemustele, mis kirjeldavad piirangutundide pikkust ja esinemissagedust.

Näiteks esimese vähempakkumismenetluse jaoks arvutatud tehnoloogia kasutegurid vähendavad neljatunnise pideva pakkumisvõimega ressursside võimsust 37%-ni ja kahetunnise pakkumisvõimega ressursside võimsust 22%-ni nende installeeritud võimsusest. Konkreetsele vähempakkumisele kohalduvad tehnoloogiate kasutegurid avaldatakse vähempakkumise teates.

Paragrahv 12 reguleerib protseduurilist korda suurte, üle 150 MW võimsusega pakkuja jaoks, keda loetakse märkimisväärse turujõuga pakkujateks vastavalt riigiabi otsuse punktile 62. Lõige 1 näeb ette Konkurentsiameti-poolse sõltumatu audiitori tellimise, et auditeerida sellise pakkuja toetusvajaduse arvutuse õigsust. Kuna toetusvajaduse arvutus põhineb kulude ja tulude prognoosil, mida Euroopa Komisjon ei saa vahetult kontrollida, on komisjoni hinnangul riikliku reguleeriva asutuse (Konkurentsiamet) kaasamine sellesse hindamisse vajalik tagamaks, et toetus ei tooks kaasa ülemäärast hüvitamist. Sellist kontrolli on komisjoni hinnangul sobivaim tegema Konkurentsiamet, sest EL-i õigusaktid panevad riiklikele reguleerivatele asutustele kohustuse tegutseda tarbijate huvides ja tagavad nende sõltumatuse. Audititellimise õiguslik alus tuleneb otse ELTS-i § 42³ lõikest 2 kooskõlas riigiabi otsuse punktidega 64–67 ning ELTS-i § 93 lõike 6 punktist 1 koosmõjus määruse (EL) 2019/943 artiga 22, mis nõuab, et igasugused reservvõimsuse mehhanismid oleksid vajalikud, ajaliselt piiratud ja proportsionaalsed, võimsuspakkujad valitud läbipaistva, mittediskrimineeriva ja konkurentsipõhise protsessi abil ja et tasu määratakse kindlaks konkurentsipõhise protsessi kaudu. Viidatud ELTS-i § 93 lõike 6 punkt 1 sätestab, et Konkurentsiamet kontrollib Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2019/943 ning selle alusel kehtestatud komisjoni määrustes sätestatud tingimuste täitmist. Kõnealune audiitori hinnang on vahend, mis tagab tulemuse läbipaistvuse ja kindluse, et makstav hüvitis on majanduslikult põhjendatud ega ületa tegelikku vajadust.

Lõige 2 sätestab süsteemihalduri kohustuse edastada Konkurentsiametile auditeeritava pakkuja auditiks vajalikud pakkumisega seotud materjalid, sealhulgas detailsed hinnaandmed. Samuti sätestab see Konkurentsiameti kohustuse edastada vajalikud andmed audiitorile. Lõige loob ammendava ja jälgitava andmevahetusahela.

Lõige 3 sätestab, et audiitori ülesanded, andmete esitamise tähtaeg ning muud auditiga seotud üksikasjad määratakse kindlaks vähempakkumise tingimustes. Lõige 4 näeb ette, et audiitori tasu ja muud auditiga seotud kulud kannab süsteemihaldur. Lõige 5 sätestab kooskõlas riigiabi

otsuse punktiga 67, et pakkumise kogukuluks loetakse märkimisväärse turujõuga pakkuja puhul väiksem kahest summast: kas pakkuja pakkumuses esitatud andmete põhjal arvutatav kogukulu või audiitori aruandes tuvastatud toetusvajaduse suurus. Sätte eesmärk on kaitsta riiki ja tarbijaid liiga suurte kulude eest.

Euroopa Komisjoni kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suunised (CEEAG) nõuavad, et toetus oleks proportsionaalne ja piirduks minimaalselt vajalikuga, et vältida turumoonutusi. Sõltumatu audiitori kaasamine ja toetuse piirsumma sidumine tuvastatud toetusvajadusega on meetmed nende nõuete täitmiseks.

Paragrahv 13 reguleerib pakkuja ja pakkumise nõuetele vastavuse hindamist ja vähempakkumiselt kõrvaldamist. Lõige 1 sätestab süsteemihalduri kohustuse kontrollida nõuetele vastavust. Lõige 2 annab süsteemihaldurile õiguse kõrvaldada pakkuja, kes on esitanud valeandmeid. Kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega annab lõige 3 pakkujale võimaluse kõrvaldada pakkumises esinevaid puudusi, tagamaks, et väiksemate eksimuste tõttu ei jäeta pakkujat kohe kõrvale. Lõige 4 loetleb alused, mille esinemisel pakkumine tagastatakse, nagu näiteks nõuetele mittevastavus (sh ei ole esitanud kõiki vähempakkumise väljakuulutamise teates kvalifikatsiooni hindamiseks nõutud andmeid või dokumente) ja tagatise puudumine. Lõige 5 tagab menetluse läbipaistvuse, kohustades süsteemihaldurit teavitama kõiki pakkujaid nõuetele vastavuse või vähempakkumiselt kõrvaldamise otsusest ühel ajal kolme tööpäeva jooksul.

Paragrahv 14 kirjeldab pakkumiste hindamise metoodikat. Lõige 1 selgitab, kuidas arvutatakse iga pakkumise panus hangitavasse mahtu. Pakutud võimsus korrutatakse tehnoloogia kasuteguriga, et saada nn vähendatud võimsus. See on vajalik, et erinevaid tehnoloogiaid (nt gaasiturbiin, salvesti, tarbimise juhtimine) saaks omavahel õiglaselt vähempakkumise eesmärgi suhtes võrrelda. Lõige 2 kirjeldab, kuidas pakkumised välja valitakse. Leitakse madalaima kogukuluga pakkumiste kombinatsioon, mis vastab või ületab pakkumises osutatud mahu, tagades selliselt kulutõhususe. Selline nõue tuleneb riigiabi otsuse punktist 60. Lõige 3 sätestab valem, mille alusel pakkumiste kombinatsiooni kogukulu arvutatakse. Lõige 4 sätestab reegli juhaks, kus pakkumised on võrdsed ja mõlema võtmine ületaks vajaliku mahu. Sellisel juhul eelistatakse keskkonnasõbralikumaid lahendusi. Selliselt tagatakse objektiivne ja põhjendatud valik. Lõige 5 kirjeldab, kuidas süsteemihaldur koostab nimekirja vähempakkumise teates nimetatud mahu täitmiseks, võttes aluseks on lõikes 2 mainitud põhimõtted (madalaim kogukulu).

Paragrahv 15 reguleerib vähempakkumise tulemuste vormistamist ja avalikustamist. Lõige 1 sätestab, et vähempakkumise võitnud pakkujale või pakkujatele toetuse maksmise otsustab süsteemihaldur. Lõige 2 loetleb andmed, mis otsuses peavad sisalduma (nt võitja nimi, võimsuse maht, toetuse suurus) ning lõige 3 sätestab, et süsteemihaldur sõlmib lepingu vähempakkumise võitjaga 14 päeva jooksul pärast tulemuste selgumist. Lõige 4 viitab ELTS-ile, mis reguleerib tulemuste avalikustamist.

Paragrahv 16 sätestab tingimused, mille korral vähempakkumine loetakse ebaõnnestunuks. Lõige 1 loetleb alused, näiteks kui ühtegi pakkumist ei esitatud või ükski esitatud pakkumine ei vastanud süsteemihalduri poolt esitatud vähempakkumise tingimustele. Vähempakkumise korraldaja võib kuulutada vähempakkumise nurjunuks ka põhjendatud vajaduse korral omal algatusel. Sätte eesmärk on anda vähempakkumise korraldajale suurem paindlikkus ja kontroll protsessi üle, võimaldades vähempakkumise nurjunuks kuulutada ka siis, kui ilmneb ootamatu või põhjendatud vajadus. See aitab ennetada olukordi, kus vähempakkumise jätkamine võib põhjustada ebamõistlikke riske või viia sobimatute tulemusteni. Säte tagab, et vähempakkumise korraldaja saab reageerida kiiresti turuolukorra muutustele või muudele ettenägematutele asjaoludele, hoides protsessi läbipaistva ja paindlikuna. Sarnane lähenemine on ka riigihangete seaduses, mille kohaselt võib hankemenetluse kehtetuks tunnistada põhjendatud vajaduse

korral omal algatusel (RHS § 73 lg 3 p 6). Lõike 2 kohaselt tuleb otsus nurjumise kohta avaldada süsteemihalduri veebilehel.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus on kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõikega 1, mis käsitleb riigiabi, ning vastab Euroopa Komisjoni kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suunistele (CEEAG, punkt 4.8) ja määruse (EL) 2019/943 nõuetele. Riigiabi andmise lubatavust kinnitab Euroopa Komisjoni riigiabi otsus - SA.112459(2025/N) Electricity Strategic Reserve. Läbipaistvuse tagamiseks avaldatakse toetuse andmed riigiabi registris vastavalt CEEAG punktidele 58–61.

4. Määruse mõjud

4.1. Majanduslik mõju

Lühikeses perspektiivis võib mehhanism kaasa tuua kulusid, kuna reservvõimsuse ülalpidamise eest makstav tasu kaetakse tarbijate makstavast reservvõimsuse mehhanismi rahastamise tasust, mille võrguettevõtja või liinivaldaja esitab tarbijale tarbitud elektrienergia alusel võrguteenuse arvel eraldi real. Mehhanismi täpne maksumus selgub hanke käigus, kuid see jääb eeldatavasti vahemikku 40–75 miljonit eurot aastas.

Maksumus sõltub vajamisest võimsuse mahust, mida analüüsib Elering AS oma iga-aastases varustuskindluse aruandes lähtuvalt Eesti elektrisüsteemi vajadustele. Lisaks see sõltub vähempakkumise tulemustest. 75 miljonit eurot aastas on maksimaalne lagi strateegilise reservi maksumusele kümneks aastaks. Täpset maksumust ei saa kümme aastat täpselt ette arvutada, kuna vajaminev strateegilise reservi maht sõltub uute võimsuste lisandumisest, vanade tootmisüksuste konkurentsivõimest, inflatsioonist jm teguritest. Võttes aluseks 2024. aasta tarbimise 8,26 TWh ja maksumuse vahemiku 40–75 miljonit eurot, siis maksumus MWh-i kohta on vastavalt 4,84 €/MWh- 9,08 €/MWh.³

Pikas perspektiivis on aga stabiilne elektrivarustus majanduse toimimise vältimatu eeldus. Elektrikatkestustest tulenev kahju majandusele oleks mitu korda suurem kui mehhanismi ülalpidamiskulud, st sotsiaalmajanduslikult võidab ühiskond sellest reservvõimsusmehhanismi puudumisega võrreldes rohkem. Konkurentsipõhine vähempakkumine tagab, et reservvõimsust hangitakse võimalikult soodsa hinnaga.

4.2. Mõju elu- ja looduskeskkonnale

Eelnõukohase määruse § 6 lõike 2 punkt 8 ning § 14 lõiked 1 ja 6 soosivad keskkonnasõbralikumaid tehnoloogiaid. EL-i heitmepiirangutele mittevastavad tootmisüksused ei saa mehhanismis osaleda ning võrdsete pakkumiste korral eelistatakse väiksemate heitmetega lahendusi. See soodustab üleminekut puhtamale energiatootmisele. Näiteks strateegilise reservi puhul on elektrienergia siseturu määrusega (EL) 2019/943 seatud ka süsinikdioksiidi piirnormid, millest strateegilise reservi valikul lähtutakse. Uutel elektrijaamadel, mis on alustanud tootmist 4. juulil 2019 või hiljem, ei tohi fossiilkütustest pärinevate süsinikdioksiidi heidete kogus olla suurem kui 550 kg elektrienergia iga megavatt-tunni kohta. Vanemate, enne 4. juulit 2019 tootmist alustanud elektrijaamade fossiilkütustest pärinevad süsinikdioksiidi heited peavad jääma alla 550 kg elektrienergia iga megavatt-tunni kohta või aasta keskmisena alla 350 tonni elektritootmise installeeritud võimsuse ühe megavati kohta.

³ 8,26 TWh=8,260,000 MWh

40 000 000 €/ 8 260 000 MWh= 4,84 €/MWh

75 000 000 €/ 8 260 000 MWh= 9,08 €/MWh

4.3. Sotsiaalne mõju ja mõju riigi julgeolekule

Määruse peamine positiivne mõju on varustuskindluse tagamine. Toimiv reservvõimsuse mehhanism vähendab elektrikatkestuste ja süsteemi kustumise riski, mis on kriitilise tähtsusega nii elanikkonna heaolu kui ka riigi julgeoleku seisukohast. See tagab, et ka suure tarbimise ja vähese tootmise (nt tuulevaiksel ja pilvisel talvapäeval) korral on Eestil piisavalt juhitavaid võimsusi, et katta tarbijate vajadused.

4.5. Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Määruse rakendamine toob kaasa uued ülesanded süsteemihaldurile (Elering AS) vähempakkumiste korraldamisel ja Konkurentsiametile järelevalve teostamisel. Need tegevused mahuvad asutuste olemasoleva pädevuse ja ressursside piiresse.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja eeldatavad tulud

Elering AS korraldab iga-aastase vähempakkumise, avaldades tingimused vähemalt kolm kuud enne vähempakkumise algust. Elering AS hindab (teatud olukordades Konkurentsiameti tellitud auditi põhjal) pakkumisi ja tootmisseedmeid vastavalt vähempakkumise tingimustele. Audiitori kulud katab süsteemihaldurina Elering AS vastavalt § 12 lõikele 4.

Toetust makstakse reservvõimsuse tasust, mida kogutakse tarbijatelt vastavalt ELTS-i §-le 42⁴. Kulude täpne suurus selgub vähempakkumise tulemusena, kuid eesmärk on hoida need konkurentsi kaudu võimalikult väiksena. Määruse rakendamise kogukulu võib hinnanguliselt olla ca 40–75 miljonit eurot aastas.

Määruse rakendamisega ei kaasne riigieelarvele kulusid ega otseseid tulusid, kuid varustuskindluse tagamine toetab majanduslikku stabiilsust ja investeeringuid energiasektoris.

6. Määruse jõustumine

Määrus on kavandatud jõustuma üldises korras, st kolmandal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist. Erinevat jõustumisaega ei ole ette nähtud, kuna määruse rakendamiseks ei ole vaja pikemat ettevalmistusperioodi.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ning saadetakse arvamuse avaldamiseks Konkurentsiametile, süsteemihaldurile Elering AS ning Eesti Elektritööstuse Liidule. Eelnõu edastatakse ka Elering AS-i hallatavasse elektrituruosaliste listi.